

La professora de Filologia Llatina de la Universitat de Girona Mariàngela Vilallonga reflexiona sobre l'actualitat de l'obra del poeta llatí Quint Horaci Flac, un dels creadors més imitats de tots els temps, ara que es compleixen

dos mil anys de la seva mort. En opinió de Vilallonga, la grandesa i la motivació final de la poesia d'Horaci, la lectura de la qual resulta extraordinàriament moderna, és assolir la immortalitat a través de la paraula escrita.

Actualitat d'Horaci

S'acaben d'acomplir dos mil anys de la mort del poeta llatí Quint Horaci Flac. Un poeta que va saber aprofundir, com pocs, en la ment i en l'esperit de l'home. Un poeta que va saber descriure l'ésser humà, les seves passions i les seves lluites interiors amb una perfecció formal extraordinària. Un poeta que va saber crear una obra literària ben travada, que ha traspassat el llindar de la immortalitat i que ha fornit de frases sentencioses els diccionaris de cites i expressions cèlebres. Un poeta que va saber parlar a l'home del seu temps amb un llenguatge que és universal. Un poeta que ha estat qualificat de moralista i de filòsof. En definitiva, però, i per sobre de tot, un poeta, i un dels grans escriptors de la història de la literatura universal.

Horaci havia nascut a la ciutat de Venosa, en els límits entre la Lucània i l'Apúlia, a la Itàlia del sud, un 8 de desembre de l'any 65 a. de Crist. Al llarg dels seus cinquanta-set anys de vida va escriure quatre obres, els quatre llibres d'Odes, el llibre dels Epodes, dos llibres de Sàtires i dos llibres d'Epístoles. La totalitat de la seva obra és escrita en vers: les Odes i els Epodes, en els metres característics de la poesia lírica, i les altres dues obres, en hexàmetres. Horaci va morir el 27 de novembre de l'any 8 abans de Crist a la ciutat de Roma.

Ja va ser honorat com a gran poeta pels seus contemporanis. Amic de Virgili, va esdevenir com ell poeta oficial de la Roma imperial del segle I abans de Crist. Les seves obres eren estudiades a les escoles i posades com a exemple de perfecció formal. L'Edat Mitjana va valorar sobretot l'esperit moralitzador de l'obra horaciana. Petrarca, el primer humanista, va redescobrir i valorar Horaci amb justesa. Avui, la lectura dels poemes d'Horaci ens pot resultar extraordinàriament moderna, ens podem veure reflectits en els seus versos amb les mateixes angoixes i els mateixos anhels que preocupaven l'autor del *Beatus ille*.

La immortalitat

Horaci tenia com a màxima aspiració aconseguir la immortalitat a través de la seva poesia i així formar part del grup dels grans poetes lírics de l'Antiguitat, al costat dels grecs Píndar, Alceu, Safo, Anacreont... I ho va aconseguir. Horaci ha estat un dels poetes més imitats de tots els temps, i un dels poetes més citats. Ell mateix tenia consciència de la importància de la seva obra poètica, quan digué: «He aixecat un monument més durador que el bronze». Així és. Vint segles després de la seva mort, els versos d'Horaci són encara ben vius i han estat ben presents en les planes de poetes posteriors que han fet bona aquella altra frase del mateix poema d'Horaci, en la qual assegurava: «No moriré pas tot jo, una part de mi se sostraurà a la Mort». Aquesta és la grandesa i la moti-

Mariàngela Vilallonga

vació final de la poesia d'Horaci: la immortalitat a través de la paraula escrita.

Però no és pas fàcil d'aconseguir el llorer de la immortalitat. Cal una gran habilitat poètica, un coneixement profund de la llengua i de les seves possibilitats, un coneixement profund també de l'ànima de l'home; cal dir en el moment just els mots adequats, cal que s'expressin problemes universals, en el temps i en l'espai. I Horaci ho va saber fer. En els seus poemes no hi trobem mots sobers, no hi trobem cap imperfecció formal, no hi trobem res que no sigui necessari. «Sigueu breu... Del pit ple sobreix tot el que sobra», aconsellava en la seva *Art poètica* a tots aquells que volien ser escriptors. Però, a vegades, «m'esforço per ser breu i em faig obscur... El primmirat que vol fugir de culpa, si no sap fer-ho amb habilitat, cau en vici», afegeix també en un altre moment de la seva poètica. *L'ars* en el seu sentit etimològic, és a dir la tècnica, l'ofici, és l'eix moderador a l'hora de la composició literària o artística.

I si en l'acte de creació cal que defugim els extrems, aquesta mateixa norma de conducta és la que Horaci pretén de seguir en qualsevol altre aspecte de la vida de l'home. Així, Horaci és el creador de l'expressió *aurea mediocritas*, la daurada mitjanja, el correcte terme mig, que ha de prevaler en qualsevol activitat humana.

Epicureisme i estoïcisme

Aquest bell mig, que en català, no prou encertadament, sovint s'ha identificat amb el *seny*, prové d'un eclèctic pensament horacià que va saber unir al mateix temps dos corrents de la filosofia antiga: l'estoïcisme i l'epicureisme. Amb un sentiment que avui ens resulta

► «La lectura d'Horaci ens pot resultar extraordinàriament moderna, ens podem veure reflectits en els seus versos».

terriblement modern, Horaci va posar en pràctica la recerca d'un equilibri, difícil de mantenir en termes absoluts, però que constitueix un model de conducta eficient per a l'home de tots els temps. No és pas que Horaci creés un sistema filosòfic propi, sinó que a través de la seva pròpia actitud davant de la vida dibuixà un ideal de vida lúcida, pràctic, clar, sensat, aplicable a la conducta de l'home de vint segles enrere, i vàlid per a l'home de les darreries del segle XX.

El discurs del pensament horacià passa, en síntesi, pels següents punts: el temps fuig inevitablement, la vida és breu (*fugaces... labuntur anni...*); a tots ens arriba la mort inexorablement, tant als molt rics com als molt pobres (*pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabernas / regumque turres*); així, cal gaudir de la vida mentre dura, cal saber viure el present (*carpe diem*); no val la pena de malversar els pocs anys que tenim de vida intentant d'acumular un nombre excessiu de riqueses, no ens les podem emportar, cal només allò que ens és suficient per viure dignament (*uiuatur paruo bene*); cal gaudir del que tenim, sense desitjar més del que podem utilitzar (*frui paratis et ualido mihi... precor*); cal prendre de la vida allò que ens dona i acceptar-ho, tant si són moments bons, com si són temps difícils, la natura mateixa amb el canvi de les estacions ens ensenya que no hi ha res que duri (*inmortalia ne speres*), ni els hiverns erms, ni la xardor excessiva dels estius, tampoc no dura sempre l'amor, i no duren eternament els mals moments; així, cal que el nostre esperit no sigui excessivament optimista en situacions massa favorables, hem de preveure que la sort ens pot girar l'esquena, aleshores estarem preparats per a suportar els moments difícils (*aequam memento rebus in arduis / seruare mentem*), perquè també sabrem que tard o d'hora s'acabarà la malastrugança, cal acceptar el nostre destí, però més val no conèixer el nostre futur, no podem fugir de nosaltres mateixos; cal, doncs, viure en pau amb un mateix i amb la dignitat que qualsevol ésser humà mereix.

Aquest discurs va projectar vers la posteritat un Horaci moralitzador, un Horaci coincident en molts punts amb la doctrina del cristianisme. No hem d'oblidar, però, que tant Horaci com el cristianisme parteixen d'una mateixa visió estoica de la vida. I no hem d'oblidar tampoc que l'emboïllat de tots aquests pensaments horacians és d'una bellesa extraordinària. Tanmateix, és impossible de descriure en unes poques línies tota la riquesa conceptual i formal de l'obra literària d'Horaci. Serveixin aquests mots d'homenatge a la seva figura, i tant de bo serveixin també com a estímul per a la seva lectura, el millor dels homenatges que li podem fer.

M. VILALLONGA

EL PUNT

LLIBRES●LLIBRES●LLIBRES●LLIBRES

LA IMITACIÓ DE CRIST

Tomàs de Kempis

Col·lecció Clàssics del Cristianisme, 31

Malgrat el temps, aquesta obra continua essent un dels monuments importants de l'espiritualitat cristiana d'Occident.

EDICIONS PROA

BLOC MILLÀ 1993
Calendari de full diari
750 pàgs. 950 Pta.

Sortida i posta del sol, fases de la lluna, santoral, efemèrides, poesies, receptes de cuina, refranys, acudits, vocabulari musical, endevinalles, origen dels noms geogràfics, animalística, etc.

Demaneu-lo a la vostra llibreria

EDITORIAL MILLÀ

LA BRUIXA I L'INFANT ORAT
Llorenç Villalonga
La Unitat, 144

La novel·la pòstuma i inèdita de Llorenç Villalonga.

EDITORIAL TRES I QUATRE

LLIBRE DE CANÇONS
Joaquim Maideu

La més completa crestomatia de cançons tradicionals catalanes. Presenta, acuradament revisades, més de 250 lletres i melodies.

EUMO EDITORIAL

VENÇUDA SÍ. DOBLEGADA MAI!
Anna Rosselló
«Al guió del temps», 237 pàgs

Sóc inconformista amb les injustícies. Ferma amb els meus ideals. Cosmogònicament humanista. Nacionalment insubornable.

RAFAEL DALMAU, EDITOR

UNA CARRETADA DE PROBLEMES
Andrew Matthews

Il·lustracions de Tony Ross
Traducció i adaptació d'Antoni Ferrando
Col. Els Grumets de Mar Enllà 2a. sèrie, 75
Edat recomanada: a partir de 10 anys.
Lady Feeblerick és ultratjada quan acusen les seves elefantes de ser la causa d'un problema de pol·lució.

LA GALERA, S.A. Editorial

TOTS ESTÀVEM GUILLATS
William Saroyan

Traducció i adaptació de Josep Vallverdú
Col·lecció Cronos, 37

Humor i un tel de melangia qualifiquen aquest llibre, realista i poètic alhora.

LA GALERA, S.A. Editorial

VITRALLS CATALANS
Calendari «Serra d'Or» 1993
Dotze reproduccions de vitralls a tot color.

Mides del calendari: 49x34. Fulls mensuals bicolors amb xifres molt visibles i festes ben diferenciades

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

CRUEL ZELANDA
Jacques Serguine

Traducció de Valerià Pujol
Col·lecció La Piga., 20. 160 pàgs.

Una novel·la ja clàssica sobre l'eroticisme d'iniciació

EDITORIAL PÒRTIC

ELS SAGRAMENTS

ELS DEURES

Ambrós de Milà

Col·lecció Clàssics del Cristianisme, 32

Explicació dels ritus de la iniciació cristiana. Els tres llibres sobre els Deures constitueixen l'exposició d'una ètica cristiana.

EDICIONS PROA

EL TRAPEZI
Rafael Bertran Montserrat

Un profund amor fora del matrimoni. La novel·la més recent de Rafael Bertran.

EDI-LIBER/GRUP COLUMNNA

EL TREN DE LA LLET
Andreu Sotorra

És la novel·la guanyadora del I Premi EDI-LIBER. Una lectura refrescant. Divertida.

EDI-LIBER/GRUP COLUMNNA

ANTOLOGIA QUERALTINA
2 volums

Pròlegs de Josep M. Ballarín
Selecció i notes de Climent Forner
Edició a cura de Jaume Huch
448 i 190 pàgs. respectivament

Una edició que aplega l'obra literària, musical i popular de Queralta: un símbol per al Berguedà i per a tot Catalunya.

EDICIONS DE L'ALBÍ

CRÒNICA POLÍTICA DE LA PRE-CATALUNYA ISLÀMICA
Pere Balañà i Abadía
DIARI DE BARCELONA
(1792-1992) DOS SEGLES DE PREMSA

Josep M. Figueres
Col·lecció «Episodis de la Història»

RAFAEL DALMAU, EDITOR

LLADRES DE CAVALLS
Josep Vallverdú

Il·lustracions d'Isidre Monés
Col. Els Grumets de la Galera 2a. sèrie, 106
Edat recomanada: a partir de 10 anys.
A la Norma l'han feta mestra i ha d'anar a exercir lluny de la seva família. La il·lusió del viatge s'estronca quan els lladres de cavalls entren en acció.

LA GALERA, S.A. EDITORIAL

EL REI DE LA SALSITXA
Raymond Plante

Traducció i adaptació de Francesc Garriga
Col·lecció Cronos, 38
Les aventures d'en François Gougeon, anomenat «l'últim estaquirot», refregant-se amb el món dels adults on el superbon-déu s'anomena el diner.

LA GALERA, S.A. Editorial

VIDA DE RAMON
Lluís Costa Gomes

El Balanci, 249. 256 pàgs.
Una novel·la de gran importància tant per la informació que dona de Ramon Llull i la comprensió del personatge i la seva època, com per la seva alta qualitat literària.

EDICIONS 62

PER UN FORAT
Octavi Egea

Col·lecció La Piga, 21. 128 pàgines.

La confirmació d'una nova veu creadora en el panorama de l'erotisme català.

EDITORIAL PÒRTIC

Fanal 22 c/. Hortes, 22 - Tel. 2157 02 GIRONA

informació bibliogràfica i llibres d'encàrrec

és un servei de la llibreria